

Senussi Opstanden (1915-1917)

Indledning

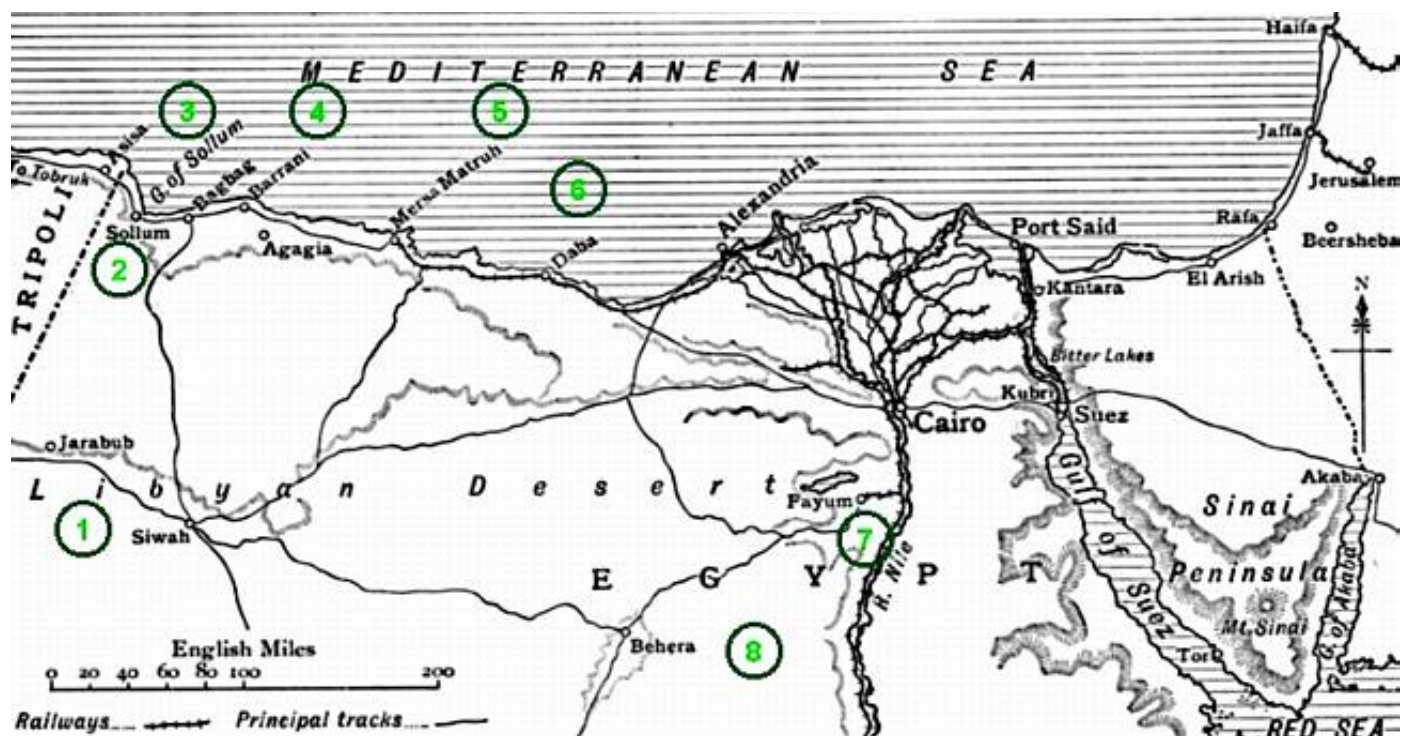
Det ægyptiske militære bidrag til operationerne mod senussierne var, i forhold til det engelske, australske, indiske, newzealandske og sydafrikanske, ret beskedent.

Da operationerne nu foregik på ægyptisk område, har jeg dog valgt at lade denne artikel være en del af serien om den ægyptiske hær under Første Verdenskrig, se Glimt af den ægyptiske hær under Første Verdenskrig og Forsvaret af Suezkanalen.

Senussierne

Senussierne er en muslimsk politisk-religiøs sekt, der blev grundlagt i Mekka i 1837 af Sayyid Muhammad ibn Ali as-Senussi, der tillagde sig titlen Storsenussi (Grand Senussi) [1](#)). Sekten vandt stor udbredelse i Libyen, og mindre i Sudan og Ægypten. Sektens udbredelse støttedes af en række religiøse tilholdssteder, benævnt *zawiet* (kloster, logi) spredt over store dele af Nordafrika.

Mange af sektens medlemmer var helt eller delvist nomader og levede i Den libyske Ørken, et område på ca. 320.000 m², med bl.a. oasebyerne Jarabub og Siwa (Siwah) (Kort 1, Punkt 1) som holdepunkter. Grænsen til Libyen (Tripolis) blev først formelt fastlagt i 1924.

Kort 1: Kampene i Ægypten, februar 1915 - maj 1916.

Fra FirstWorldWar.com.

Fra 1902 til 1913 kæmpede medlemmer af sekten mod fransk ekspansion i vestlige Sahara og den italienske invasion af Libyen fra 1911, der førte til den Italiensk-tyrkiske krig 1911-12 [2](#)). Efterfølgende var medlemmer af sekten aktivt involveret i modstanden mod det italienske herredømme og voldte italienerne store problemer; så sent som i marts 1915 led de italienske tropper et stort nederlag ved Sirte [3](#)).

Storsenussi Said Mohammad al-Abid rykker ind i Benghazi, juni 1915.
 Fra Solving Troubles through Force
 (Leadership of the Empire of Austria-Hungary during World War I).

Traditionelt var senussiernes relationer til Ægypten fredelige, men Italiens indtrædelse i Første Verdenskrig 24. maj 1915 på allieret side gjorde sit til at ændre dette. Fra tysk og tyrkisk side gjorde man alt, inklusive gode ord og betaling, for at understrege de allieredes problemer på Gallipoli og dermed senussiernes mulighed for at opnå en tilsvarende situation i Ægypten. Opfordringerne til en væbnet indsats i Ægypten blev støttet af et antal tyrkiske militærrådgivere, der bl.a. indgik i ledelsen af senussiernes militære enheder.

Fra 1902 til 1916 beklædtes posten som storsenussi af Said Mohammad al-Abid, idet hans nevø, Sidi Muhammad el-Idris, der var den retmæssige arvtager, ikke var gammel nok til at overtage titlen [4](#)).

Sidi Muhammad el-Idris, der var engelskvenlig, var fra 1951 til 1969 Kong Idris den Første af Libyen.

Senussiernes militære enheder

Senussiernes egentlige militære enheder var organiseret i afdelinger á mellem 300 og 1.000 mand.

Stab	Awlad Ali Bataljonen
Storsenussiens livvagt (Muhafizia) (ca. 400 mand)	Harasah Bataljonen
Den regulære Bataljon (ca. 1.000 mand)	En bereden afdeling
Bari'isa Bataljonen	En artilleriafdeling (9 bjergkanoner)
Manfah Bataljonen	En maskingeværafdeling (12 maskingeværer)
'Awaqir Bataljonen	En trænafdeling
Tuareg og Tabu Bataljonen	En uddannelsesenhed

Mange kilder kalder under ét de nævnte enheder for senussiernes "regulære enheder" eller *muhafizia*. Kilde 9 anvender dog kun sidstnævnte betegnelse for Storsenussiens livvagt, og *regulær* kun i forbindelse med bataljonen på de 1.000 mand. Betegnelsen "regulære enheder" anvendes givet for at skelne enhederne fra de beduinstammer, der til tider fungerede sammen med senussierne.

Den regulære bataljon var under ledelse af en tyrkisk kaptajn, Muhammad Amin, og et antal tyrkiske

officerer. Kilde 3 anfører, at den regulære bataljon bestod af medlemmer af Ibaidat og Bar'assa [5](#)) stammerne, der holdt til i Cyrenaica.

De øvrige infanteribataljoner var under ledelse af lokale stammehøvdinge eller deres sønner; bataljonerne var navngivet efter de stammer, som stillede soldaterne. Flere af de lokale høvdinge havde erfaringer fra træninger med italienerne (siden 1911). En tyrkisk officer eller underofficer var knyttet til bataljonerne som rådgivere.

Kampstøtte- og forsyningsenheder var ledet af tyrkiske officerer, ligesom et antal tyrkiske officerer indgik i staben. Sanitetstjenesten var stærkt begrænset, men nogle få tyrkiske læger indgik også i staben.

Bevæbningen bestod af tyrkiske og erobrede italienske våben. Senussierne havde også en egen "ammunitionsfabrik", der fremstillede op til 1.000 patroner pr. dag.

Uniformer

Hovedparten af enhederne antages at have båret deres traditionelle klædedragt, ligesom de tyrkiske befalingsmænd ofte bar en burnus over deres uniformer. Storsenussiens livvagt, og sandsynligvis også den såkaldte regulære bataljon, var iklædt en lokalt fremstillet, khakifarvet uniform inspireret af den tyrkiske feltuniform, samt khakifarvede viklers og brune støvler. Hovedbeklædningen var en slags turban, hvis løsthængende ende kunne beskytte underansigtet mod støv og sand.

Soldiers of the Senussi Army, Muhafizia, seen shortly after the Great War.

Fra Kilde 3.

Billedet her, samt supplerende materiale i Kilde 3, tyder på, at Storsenussiens livvagt, muhafizia'erne, var afrikanere, og ikke nordafrikanere som det ellers kunne være nærliggende at antage.

I den del af verden var det dog ikke ualmindeligt, at man hvervede afrikanere til sådanne opgaver, eller anvendte slaver.

Beduiner

Beduinen überrumpeln eine feindliche Abteilung.

Fra et tysk postkort, udgivet ca. 1915, og set til salg på Internettet.

De regulære enheder blev støttet af adskillige tusind beduiner, til fods, til hest og på kameler.

Beduinerne anvendte generelt traditionelle våben som sværd, spyd og geværer af ældre model; forladere var ikke ualmindelige, men også erobrede italienske våben blev anvendt af beduinerne.

De tyrkiske militærrådgivere

*Ja'far Pasha al-Askari,
i officersuniformen fra
1. Badisches Leib-Grenadier-Regiment
Nr. 109.*

Den tyrkiske regering støttede senussiernes kamp økonomisk og militært - med våben, ammunition, militærrådgivere og uddannelse. Den militære ledelse lå fra februar 1915 hos den tyrkiske oberst Nuri Bey, der var halvbroder til Enver Pasha, den reelle politiske og militære leder i Tyrkiet.

Oberst Nuris næstkommanderende, og leder af de væsentligste militære operationer mod englænderne, var major Ja'far Pasha al-Askari (1885-1936), der havde modtaget sin militære uddannelse i Tyrkiet og

Tyskland.

Et antal tyrkiske officerer gjorde tjeneste ved forskellige tyske regimenter; Ja'far Pasha gjorde fra 1910 til 1912 tjeneste som delingsfører ved 1. Badisches Leib-Grenadier-Regiment Nr. 109 i Karlsruhe [6](#).

Ja'far Pasha al-Askari kom siden - på engelsk side - til at spille en rolle i Den arabiske Opstand (1916-1918) sammen med T.E. Lawrence. Ja'far Pasha blev chef for de regulære enheder i den arabiske oprørshær, og blev efter krigen senere irakisk forsvarsminister og premierminister.

En liste med navne på nogle af de tyrkiske officerer og underofficer, der gjorde tjeneste sammen med senussierne, er bl.a. omtalt i Turkish Officers on the North African Front (Libya) during WW1 af Tosun Saral (Axis History Forum) [7](#). Styrken omfattede 47 officerer, 47 underofficerer samt 14 militære embedsmænd.

Enver Pasha (nr. 2 fra venstre i forreste række) sammen med andre tyrkiske officerer og læger, fotograferet i Libyen, 1911.

Fra Enver Pasha, his Teşkilat-i Mahsusa and his Diary (A Gateway into History).

Navnelisten omtaler også et kommando fra den tyrkiske efterretningsorganisation, Teşkilat-i Mahsusa [8](#).

Allerede i 1911 kom de første repræsentanter fra efterretningsorganisationen til Libyen, under ledelse af daværende major Enver Pasha.

Officererne, der støttede senussierne i 1915, kan meget vel have set ud som deres forgængere.

Situationen optrappes

I løbet af foråret og sommeren 1915 fulgte opbygningen af senussiernes styrker, ligesom der fra officiel tyrkisk side blev gjort alt for at opildne til modstand mod englænderne. Våben og forsyninger blev sejlet over Middelhavet og landsat i nattens mulm og mørke forskellige steder på kysten.

Erkündigug des heiligen Krieges in Tripolis [9](#)).

Det ultimative åndelige våben, erklæring af Hellig Krig, inddrages også i konflikten.

Erklæringen får dog ikke den tilsigtede virkning, da den ikke bakkes op af de øverste muslimske gejstlige i Mekka.

De to centrale skikkelser (foran flaget i centrum) kan være Ja'far Pasha al-Askari og Said Mohammad al-Abid.

Storsenussien skriver et brev til "brødre i ånden" samt journalister i den arabiske verden og Indien, hvor han betegner sig som Kaliffen af Mekkas repræsentant i Nordafrika. I brevet opfordrer Storsenussien alle til at bakke op om den hellige krig.

Et af brevene opsnappes af de engelske myndigheder, der søger at nedtone situationen.

Chefen for den ægyptiske kystvagt i Sollum (Kort 1, Punkt 2), oberstløjtnant C.L. Snow, der er ansvarlig for forsvaret af Ægyptens grænse mod vest, søger at anvende sit gode forhold til lokalbefolkningen til at berolige de områdets beduiner og dermed danne en modvægt til påvirkningen fra senussierne.

*His Majesty's Submarine B-8, 1911.
Fra et samtidigt postkort.*

Ubåden er af samme klasse som B-11.

I august sendes to engelske undervandsbåde fra Mudros til Alexandria for at patruljere langs kysten mod vest, og derved afskrække de tyrkiske fartøjer, der forsyner senussierne.

Den 16. august 1915 ankrede de to engelske undervandsbåde, hvoraf den ene var HMS B-11 [10](#)), op i bugten ud for Sollum (Kort 1, Punkt 3) - ca. 600 m fra kysten - efter en nat med hård sø.

På kysten observerede man nogle indfødte og en gruppe europæere, der lignede officerer; gruppen vinkede med et hvidt flag.

Søløjtnant Norman Douglas Holbrook.

Fra Gallaher cigaretkort nr. 19,
i serien VC Heroes,

1st Series (V.C. Heroes).

Søløjtnant Holbrook blev senere
udnævnt til kaptajnløjtnant.

Søløjtnant Norman Douglas Holbrook [11](#)), der 13. december 1914 med HMS B-11 havde sænket det tyrkiske slagskib MESSUDIEH [12](#)), var chef for den lille ubådsstyrke, og han beslutter sig for at ro mod kysten for at undersøge sagen.

Da han nærmer sig kysten, opdager han, at folkene er bevæbnet, og europæerne forekom mistænkelige. Søløjtnant Holbrook vender om, gruppen åbner ild nu mod undervandsbådene, som straks besvarer ilden med maskingeværer.

Søløjtnantens gummibåd sank og han må svømme det sidste stykke tilbage til sit skib. En engelsk matros blev dræbt og tre mand, herunder Holbrook, blev såret. Om tabene på den anden forlyder det kun, at et antal "arabere" blev ramt.

Der blev sendt en officiel protest til Storsenussien, der meget beklagede hændelsen. Han forklarede videre, at italienske flådefartøjer så ofte beskød kysten, og at hans folk derfor havde antaget undervandsbåden for at være italiensk ...

*Ja'far Pasha al-Askari,
forklædt som senussi [13](#)).*

Der er dog fortsat officielle forbindelser mellem senussierne og de engelske myndigheder, og under et sådant møde - 30. september 1915 - udveksler oberstløjtnant Snow erfaringer med den tyrkiske officer, Ja'far Pasha al-Askari.

Et af samtalepunkterne er omgangen med indfødte soldater, og Ja'far Pasha beretter den tidligere anførte betragtning om beduinstammernes manglende disciplin.

Oberstløjtnant Show får det indtryk af senussiernes enheder, at der kan blive vanskelige modstandere og at Ja'far Pasha søger at bilægge stridighederne.

Det sidste er dog helt forkert, idet Ja'far Pasha al-Askari netop er kommet til området for at gøre alt, hvad der stod i hans magt for at fremme konflikten ...

Angrebsplanen

Senussiernes, og deres tyrkiske rådgiveres, plan for operationerne mod Ægypten omfattede et angreb ad to akser:

- Mod byerne langs Middelhavskysten, frem mod Alexandria
- Mod de sydligt beliggende oaseområder, frem mod Nilen.

Fra tyrkisk side håbede man på en tredje, sydligere, akse, idet man søgte at formå Sultan 'Ali Dinar i Darfur (den vestlige del af Sudan) til at iværksætte et angreb mod provinsen Kordofan (i den østlige del af Sudan), samtidig med de øvrige angreb.

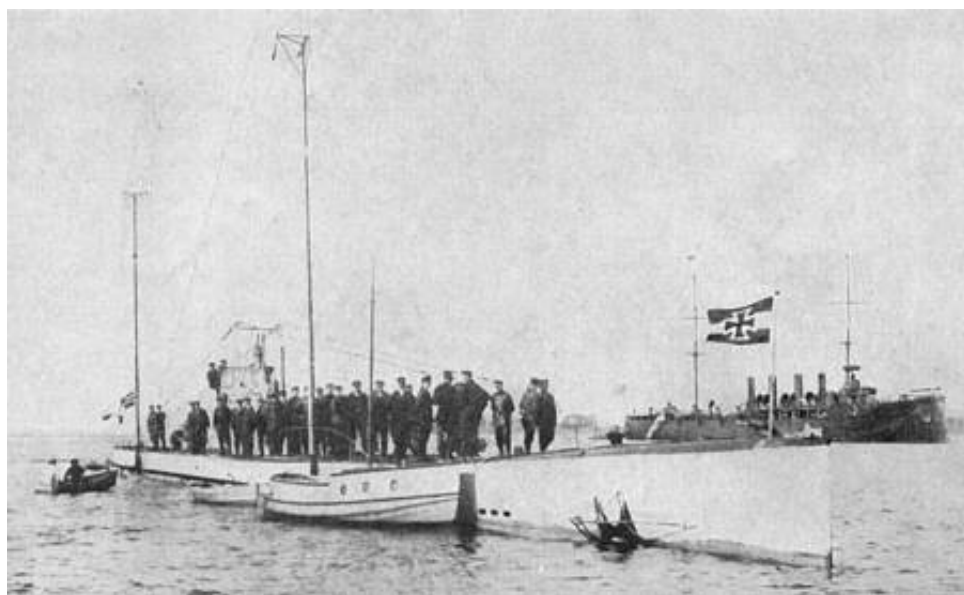
Uanset hvad de lokale herskeres mål med krigshandlingerne måtte være, så ønskede man fra tysk og tyrkisk side at skabe så megen uro, at den engelske regering var nødt til at binde store tropestyrker i Ægypten, og derved forhindre deres indsats andet steds.

Situationen eskalerer

I sig selv var senussierne måske ikke nogen reel trussel mod Ægypten. Frygten for indre uroligheder ved udsigten til endnu en hellig krig, og ihukommende de svære problemer som Muhammad Ahmed al-Mahdī og hans efterfølger, Abdullah Ibn-Mohammed, havde påført landet fra 1883 til 1899 [14](#)), følte man sig fra

engelsk side tvunget til at gribe ind.

Yderligere hændelser til søs gør deres til at tilskynde til indsats ...

Den tyske undervandsbåd U-35, 1916.

Fra FirstWorldWar.com.

Den tyske undervandsbåd U-35 [15](#)), der bl.a. var indsat i transport af våben og forsyninger til senussierne, sænkede den 5. november 1915 det armerede handelsskib HMS TARA (tidligere S/S HIBERNIA) i bugten ud for Sollum.

Kaptajnløjtnant Kophamel transportererede herefter de 93 overlevende besætningsmedlemmer til Port Suliman (Port Bardia), ca. 35 km vest for Sollum, og overgav dem som fanger til senussierne [16](#)).

Den 6. november 1915 beskød U-35 to kanonbåde fra den ægyptiske kystvagt, ABBAS og NUR EL BAHR, i bugten ud for Sollum. ABBAS sank og NUR EL BAHR blev beskadiget [17](#)).

S/S HIBERNIA, senere HMS TARA.

Fra S/S HIBERNIA (Fakta om Fartyg).

U-35 sænkede også, med kanonild, transportskibet HMT MOORINA (3.159 t) [18](#)) den 7. november 1915, mens det var på vej mod Sollum.

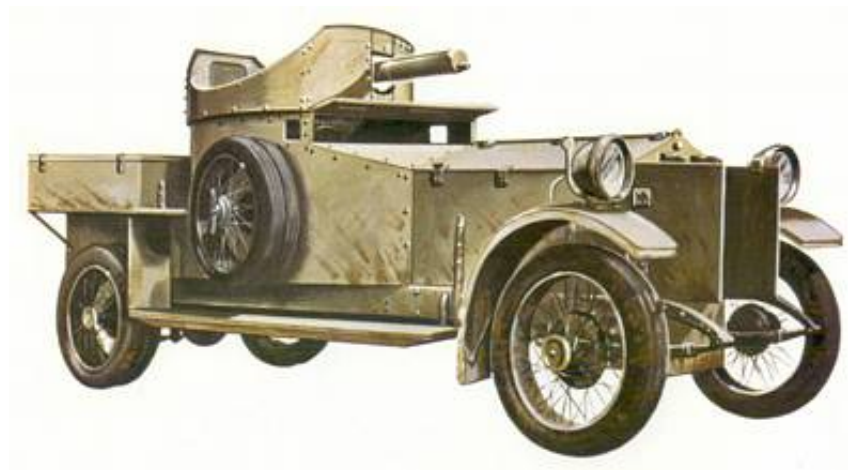
Lasten, der bestod af mere end 100 heste, gik tabt. Besætningen og et antal indiske soldater, der passede

hestene, blev reddet og samlet op af U-35.

Der protesteres på ny fra engelsk side og man forlanger at få udleveret de overlevende, men uden held.

Som et sidste forsøg på at standse konflikten sendes Storsenussiens nevø, Sidi Muhammad el-Idris, til onklen for at overtale ham til at løslade fangerne og sende de tyrkiske officerer hjem. Men trods lovning på en betydelig sum i guld, er resultatet et skuldertræk.

I midten af november iværksættes en række ildoverfald på den ægyptiske kystvagts poster ved bl.a. Sollum, BagBag (BaqBaq) og Sidi Barrani (Kort 1, Punkt 4). Ved Sollum deltog mindst 300 senussier.

Rolls-Royce panservogn, Model 1914 [19](#).

En panservognseskadron - Royal Naval Armoured Car Emergency Squadron (*Major Charles Lister*) - blev 9. november 1915 sendt til Sollum.

Pladerne på oversiden af tårnet er fjernet - en almindeligt forekommende foranstaltning i Ægypten, for at modvirke varmen.

Konflikten bryder ud

Situationen på Gallipoli halvøen var ganske usikker, og frygten for uro i det ægyptiske bagland gjorde, at man pr. 20. november 1915 opretter Western Frontier Force til at imødegå truslen fra senussierne.

Som udgangspunkt for kampen stod valget mellem Sollum og Mersa Matruh (Kort 1, Punkt 5), og valget faldt på sidstnævnte. Byen lå tættere på baserne i Ægypten og kunne lettere forsynes; af væsentlig betydning var også, at vandforsyningen i Mersa Matruh kunne udbygges til at forsyne en større styrke. Det blev samtidig besluttet, at Daba (Dabaa, Dhabba) (Kort 1, Punkt 6) skulle være forsyningspunkt for styrkerne, idet byen kunne forsynes via jernbane.

Som en konsekvens af beslutningerne rømmes stillingerne vest for Mersa Matruh. Hovedparten af garnisonen i Sollum - 5 engelske officerer og 12 mand samt 2 ægyptiske officerer og 90 mand, nåede ombord på kanonbåden Rasheed, frem til Mersa Matruh den 24. november 1915. Panservognseskadronen forskød dog over land.

Ægyptiske feltkanoner, måske af typen 9 cm Krupp.

En forpost bestående af 1 ægyptisk officer og 14 mand når ikke tilbage til Sollum i tide og bliver taget til fange af senussierne.

Tre Ford lastvogne fra panservognseskadronen og to ægyptiske 9 cm Krupp kanoner må efterlades i Sollum, alt dog i ubrugelig stand [20](#)).

Den ægyptiske kystvagts installationer ved BagBag og Sidi Barrani rømmes ligeledes og styrkerne marcherer over land mod Mersa Matruh. Panservognseskadronen må efterlade yderligere 4 lette lastvogne ved Sidi Barrani.

Undervejs deserterer en større styrke - 12 officerer [21](#)), 2 kadetter og 120 mand - fra den ægyptiske kystvagts kamelkorps, og gør fælles sag med senussierne. Soldaterne medbringer alle deres våben samt 176 kameler. Som følge af bl.a. denne hændelse er den ægyptiske kystvagts ry ikke det bedste ...

Tilsvarende faldt den engelske præstige blandt de lokale beduiner betydeligt og mange sluttede sig til senussierne.

Western Frontier Force oprettes

Stort set alle kræfter er indsat på Gallipoli og i forsvaret af Suezkanalen, hvorfor antallet af disponible enheder i Ægypten var begrænset. Styrken blev derfor i første omgang et noget improviseret foretagende; hovedparten af officererne og soldaterne var uden forudgående kamperfaring og de engelske infanteribataljoner var endnu under uddannelse.

Tabel 1: Western Frontier Force (Generalmajor A. Wallace)

Composite Mounted Brigade

(Brigadegeneral J.D. Tyndale-Biscoe)

- Tre beredne regimenter, sammensat af kommandoer fra 1st, 2nd og 4th Mounted Brigade (Territorial Force)
- Et regiment Australian Light Horse, sammensat af kommandoer fra 1st, 2nd og 3rd Light Horse Brigade [23](#)) (*Oberstløjtnant D.R..H. Pelham, 10th Hussars*)
- 1/1st Nottingham Battery, Royal Horse Artillery, Territorial Force, samt ammunitionskolonne [24](#)) (*Major Sir Joe Laycock*)
- Forsyningsenheder

Composite Infantry Brigade

(Brigadegeneral Sir George Bingham, Jarl af Lucan)

- 1/6th Bn. Royal Scots (Territorial Force) [25](#)) (*Oberstløjtnant A.O. Jenney*)
- 2/7th Bn. Middlesex Regiment (Territorial Force) [26](#))
- 2/8th Bn. Middlesex Regiment (Territorial Force) (*Oberstløjtnant L.C. Dams*)
- 15th Ludhiana Sikhs [27](#))

(Oberstløjtnant J.L.R.
Gordon)

- Forsyningsenheder

Kampstøtte- og forsyningsenheder

- Et detachment fra det ægyptiske Military Works Department, da ingen egentlige ingeniørenheder var til rådighed
- Forsyningstrænet fra 1st Australian Division (*oberstløjtnant F.H. Francis, Australian Army Service Corps*)
- Sanitetsenheder.

Truslen fra fjendtlige undervandsbåde gør, at man kun kan sejle om natten, og selvom Mersa Matruh var valgt som base, er havnen langt fra ideel. Den kunne alene besejles af mindre fartøjer og vandforsyningen tillod ikke, at for mange enheder ankom samtidigt.

Transportflåden består i første omgang af 6 mindre trawlere og to kanonbåde fra den ægyptiske kystvagt; senere udbygges transportflåden med yderligere 4 mindre dampskibe og endnu en ægyptisk kanonbåd, der indrettes som hospitalsskib.

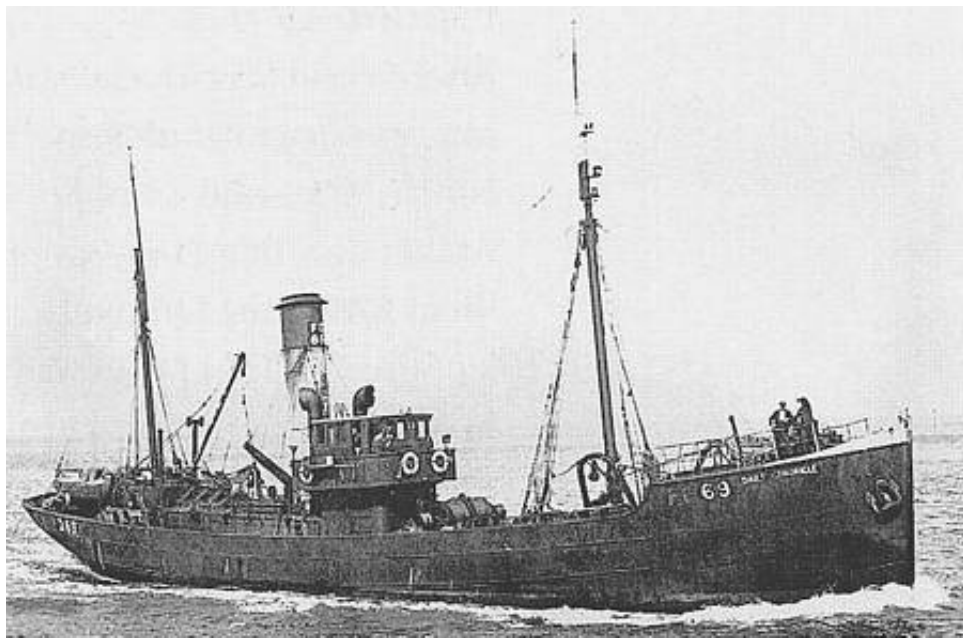
15th Ludhiana Sikhs, fotograferet i Frankrig, september 1914.

Fra et samtidigt postkort.

Natten til 24. november afsendes en fortropp på 300 mand fra styrkens mest erfarne enhed - 15th Ludhiana Sikhs - til Mersa Matruh ombord på tre trawlere.

Bataljonen havde stor kamperfaring fra Vestfronten, og fremhæves i alle kilder for sin effektivitet.

I løbet af de næste to uger transporteres styrken trinvis til Mersa Matruh: Brøndene mellem Mersa Matruh og Daba havde også begrænset kapacitet, hvorfor kun mindre styrker samtidigt kunne marchere frem over land.

Trawleren Daily Cronicle, ejet af firmaet T.L. Devlin Ltd., Granton.
Fra T.L. Devlin, Trawler Owners, Granton Harbour (EdinPhoto).

Kilde 7 omtaler, at D Kompagniet fra 1/6th Bn. Royal Scots sejles til Mersa Matruh ombord på to *Granton trawlers* og en ægyptisk kanonbåd.

Betegnelsen kan enten betyde, at de ægyptiske trawlere lignede dem, soldaterne kendte fra deres hjemby Edinburgh, hvis fiskeri- og industrihavn var Granton Harbour [28](#)), eller at der var tale om udskrevne fartøjer.

Den 7. december 1915 er styrken, der talte ca. 1.400 mand, stort set på plads i Mersa Matruh, hvor generalmajor A. Wallace nu opslår sit hovedkvarter.

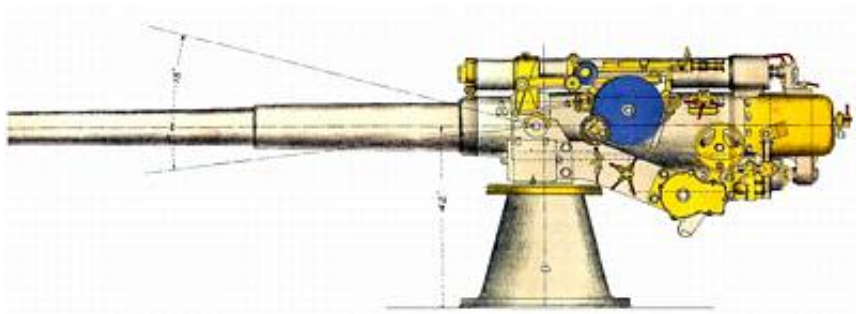
Et mindre antal ægyptiske infanterister og artillerister, hvis loyalitet var tvivlsom, blev sendt bort fra Mersa Matruh.

Forstærkninger

Garnisonen i Mersa Matruh blev fra midten af december 1915 forstærket med:

- A Battery, 1st City of London Horse Artillery Battery, Honourable Artillery Company (*Major O.L. Eugster*) [29](#))
- 1st Battalion, New Zealand Rifle Brigade (*Oberstløjtnant H.T. Fulton*) [30](#))
- To 4-tommers marinekanoner, bemanded af Royal Marine Artillery [31](#)) fra Alexandria
- Fire maskiner fra No. 17 Squadron, Royal Flying Corps.

Kilde 8 omtaler, at det eneste transportfartøj, der var til rådighed for Western Frontier Force - og som samtidig kunne medbringe heste - var S/S MISSIR [32](#)). Da A Battery, Honourable Artillery Company og dets ammunitionskolonne transporteres fra Alexandria til Mersa Matruh i slutningen af december 1915, sker det ad tre omgange.

4-inch Naval Gun, Mk VIII, i affutage Model P2 [33](#)).

Royal Marine Artillery

Pjecerne blev opstillet til sikring af havnen i Mersa Matruh mod truslen fra de tyske ubåde.

Kilde 7 anfører, at der er tale om kanoner i stationær opstilling.

*"Ships of the air attack the "ship of the desert":
British aeroplanes dropping bombs on a Senussi
camel convoy laden with ammunition".*

Fra FirstWorldWar.com.

No. 17 Squadron, Royal Flying Corps

Fire maskiner fra No. 17 Squadron, Royal Flying Corps - to maskiner i Mersa Matruh og to maskiner i Hammam (ca. 60 km vest for Alexandria) - støttede operationerne i ørknen. Styrken er under kommando

af kaptajn, Lord George Wellesley [34](#)).

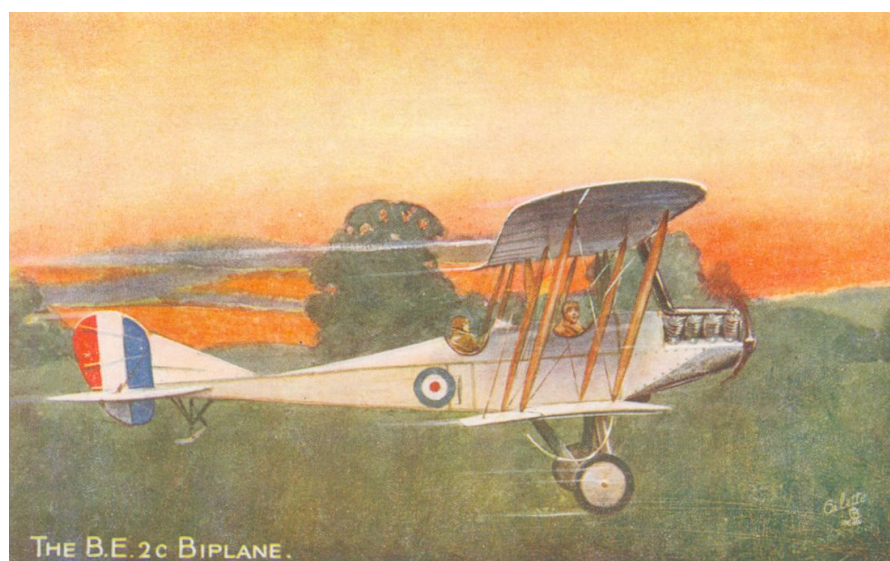
Eskadrillen blev oprettet i Gosport den 1. februar 1915 [35](#)). Den blev sejlet til Ægypten i november 1915 og foretog sin første operative mission den 24. december 1915 - et rekognosceringsflyvning over Sinaihalvøen.

Frem til juli 1916, hvor eskadrillen blev sendt til Salonika, deltog detachementer fra eskadrillen i de forskellige operationer i og omkring Ægypten og opererede således over Sinaihalvøen, Den libyske Ørken, Sudan og Den arabiske Halvø.

Under tiden i Ægypten var eskadrillen udrustet med fly af typen B.E.2c [36](#)).

Illustrationen er tegnet af Frederic De Harnen, og blev bragt på forsiden af Illustrated London News 18. marts 1916.

Af underteksten til illustrationen fremgår, at den baseret på oplysninger fra en engelsk officer. Trods dette, ser de to maskiner ud til at være af en noget ældre model end eskadrillens BE2c maskiner.

B.E.2c, ca. 1916.

Fra et nogenlunde samtidigt postkort.

Trods teksten kunne en anden mulighed være, at maskinerne er italienske, men de 8 maskiner, der indgik i enhederne i Libyen, beskrives som værende af Henri Farman typen, altså biplaner.

Bagsiden af kortet indeholder følgende oplysninger:

"The B.E.2c biplane was designed by the Royal Aircraft Factory at Farnborough, and is fitted with an 8-cylinder air-cooled engine, for the design of which the R.A.F. is also responsible. This machine has been very much in existence at the Front, at first (1914 and 1915) as a fighting machine and later for patrol, artillery, and photographic work. B.E. signifies Bleriot Experiment."

Sanitetsenheder

Soldater fra South Midland Mounted Ambulance, 1909.

Fra et postkort set til salg på Internettet.

Kilde 1 opregner følgende sanitetsenheder:

- 1st South Midland Mounted Field Ambulance (*Oberstløjtnant T.H. Forrest*)
- South Midland Field Ambulance
- Nottingham and Derby Field Ambulance
- Yeomanry Field Ambulance
- 137th Indian Field Ambulance (*Major R. M. Knox, Indian Medical Service*).

Transporten af de sårede voldte ofte store problemer, idet terrænet ikke altid gjorde det muligt at få ambulancevognene langt nok frem. De sårede måtte derfor bæres langt eller transporteres på infanteriets eller artilleriets ammunitionsvogne.

Under senere operationer ved Sollum nævner Kilde 10 også No. 16 British Military Hospital (*Oberstløjtnant Lewis*)

Yderligere dispositioner

Overkommandoen i Ægypten afsender herudover en række enheder til sikring af forsyningslinjerne og til at imødegå uroligheder blandt lokalbefolkningen..

Til bevogtning af jernbanelinjen mellem Alexandria og Daba (Kort 1, Punkt 6) (*Jernbanelinjen, der på Kort 1 er markeret frem til Mersa Matruh, gik på dette tidspunkt kun til Daba.*), samt patruljering mod Moghara oasen (sydøst for Daba), blev der 21. november 1915 afsendt en styrke bestående af:

Til Daba:

- 2nd Bn. New Zealand Rifle Brigade [37](#))
- 15th Ludhiana Sikhs, 1 kompagni
- Bikaner Camel Corps (150 mand) samt en ægyptisk maskingeværdeling [38](#))
- 1-2 pansertog udrustet med 2 ægyptiske 12-pundige kanoner, samt et detachment fra 1/10th Gurkha Rifles [39](#)).

Til opretholdelse af orden blandt befolkningen i Fayum Oasen (Kort 1, Punkt 7) og Wadi Natrun (ca.70 km syd for Alexandria) afsendes 29. november 1915 følgende enheder:

Til Fayum:

- 1 /1st North Midland Mounted Brigade (Territorial Force)
- 1/1st Berkshire Battery, Royal Horse Artillery, Territorial Force

Til Wadi Natrun:

- En eskadron ægyptisk kavaleri
- Bikaner Camel Corps (50 mand).

Til opretholdelse af orden blandt befolkningen i Behera Oasen (Kort 1, Punkt 8) afsendes 7. december 1915 følgende enheder:

Hosh Isa og Damanhur:

- En infanteribataljon sammensat af kommandoer fra enheder i 29th Division [40](#)

Enhederne ved skulle samtidig sikre, at senussierne i givet fald ikke trængte ud af ørkenområderne og ind i Nildalen.

Træfninger

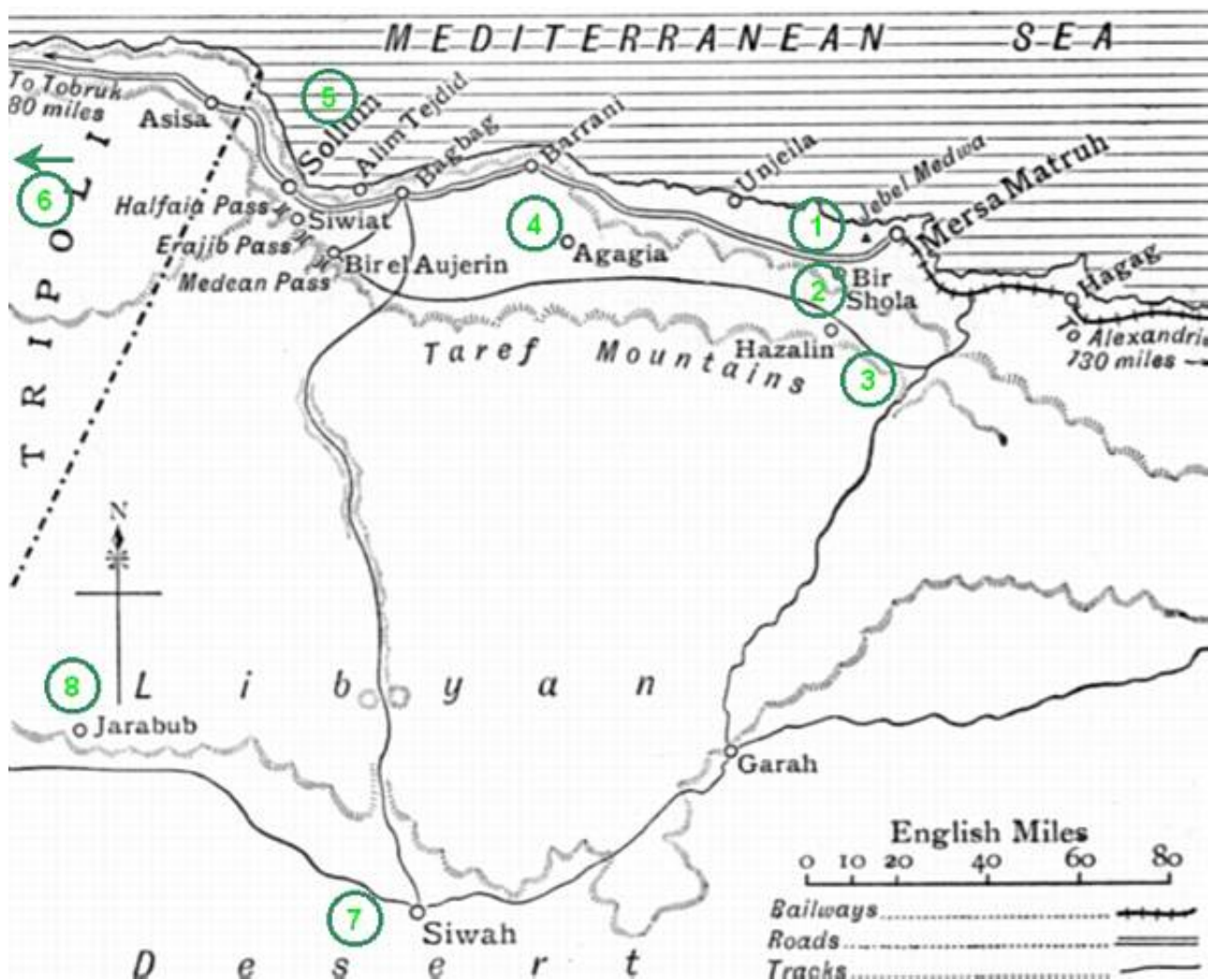
Sammenlignes operationerne i Ægypten med andre krigshandlinger under Første Verdenskrig, er de forholdsvis beskedne, men blev gennemført under vanskelige forhold, terrænmæssigt som logistisk. De væsentligste operationer foregik fra december 1915 til marts 1916 nær Middelhavskysten, afbrudt af en januar måned, hvor voldsomt regnvejr og deraf følgende vanskeligt fremkommeligt terræn stort set umuliggjorde militær indsats.

Efter marts 1916 påbegyndtes fredsforhandlinger med den engelskvenlige Sidi Muhammad el-Idris, der nu reelt har overtaget ledelsen af sekten, mens Storsenussi Said Mohammad al-Abid og de sidste rester af senussiernes militære enheder søgte tilflugt i oaserne mod syd, tilsyneladende for at søge at gennemføre den anden del af angrebsplanen.

Senussiernes langvarige konflikt med italienerne gør, at fredsforhandlingerne går i stå, men de genoptages i januar 1917 for endeligt at slutte 14. april 1917 med underskrivelsen af en fredsaftale med den engelske regering. Senussierne får lov til at bevare kontrollen over Jaghbub (Jarabub), på betingelse af, at de ikke har militære enheder på ægyptisk område.

Tidslinje	Begivenhed	Se Kort 2
11. og 13. december 1915	Træfningen ved Wadi Senab	Punkt 1
25. december 1915	Træfningen ved Wadi Majid	Punkt 2
23. januar 1916	Træfningen ved Halazin	Punkt 3
26. februar 1916	Træfningen ved Agagiya	Punkt 4

14. marts 1916	Sollum genbesættes	Punkt 5
17. marts 1916	Fangerne fra HMS TARA og HMT MOORINA befries ved Bir Hakim	Punkt 6
April 1916	Fredsforhandlinger indledes	--
3. - 4. februar 1917	Operationer mod Girba og Siwa Oaserne	Punkt 7
14. april 1917	Fredsforhandlinger afsluttes - Senussierne får tildelt Jaghbub	Punkt 8

Kort 2: Kampene mod senussierne, 1915-16.
Fra FirstWorldWar.com.

Senussiernes angrebsstyrker

Mens de engelske enheder blev samlet, udbyggede senussierne og deres allierede fra beduin-stammerne herredømmet over området vest for Mersa Matruh. Efter rømningen af Sollum ankom forsyninger i form af våben og ammunition fra Tyrkiet med forskellige damp- og sejlskibe. Tyske undervandsbåde i farvandet bruger havnen som base, sikret af en minespærring.

Ja'far Pasha al-Askari fik kommandoen over de styrker, der skal trænge frem langs Middelhavskysten:

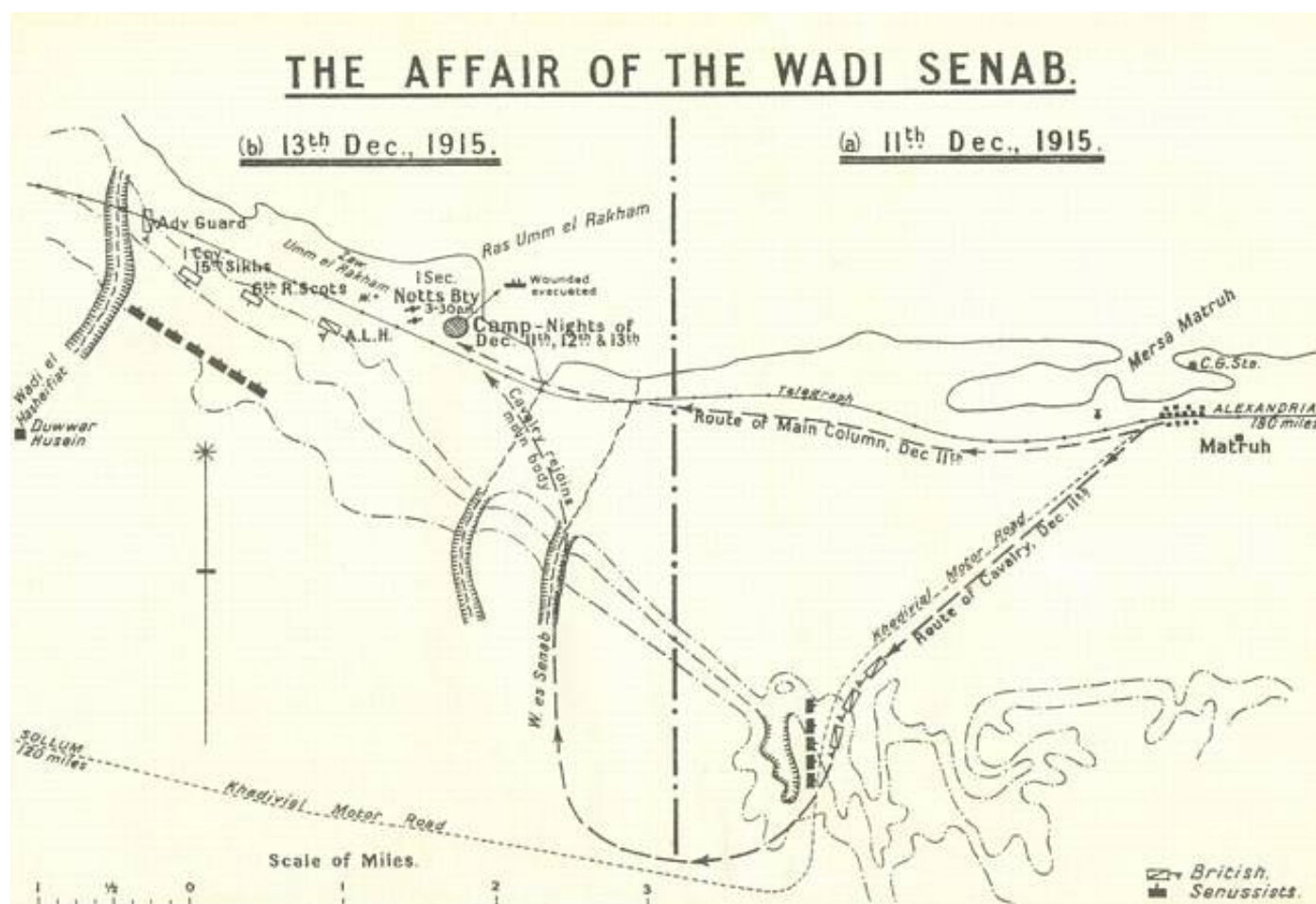
- En ryttereskadron (*Løjtnant Othman Arnaouti*)
- Et bjergkanonbatteri (2 pjecer) (*Løjtnant Fawzi*)
- Et maskingeværkompagni (2 russiske, 1 engelsk og 1 tyrkisk maskingevær) (*Kaptajn Nihad Bey*)
- Den regulære Bataljon (*Kaptajn Muhammad Amin Bey*)
- Manfah Bataljonen (*under ledelse af stammens høvding*)
- Awlad Ali Bataljonen (*under ledelse Muhammad Jibril Beys søn; med sergent Celal som militærrådgiver*)
- 'Awaqir Bataljonen (*under ledelse af stammens høvding; med løjtnant Galip militærrådgiver*).

De øvrige enheder øvrige enheder, under Nuri Pasha, forblev indtil videre i området om Sollum.

Træfningen ved Wadi Senab (11. og 13. december 1915)

I begyndelsen af december 1915 rapporteres fjendtlige enheder nær Mersa Matruh, og general Wallace beslutter sig for at rette et slag mod disse styrker. Kræfterne rækker ikke til det helt store, men en indsats er absolut påkrævet, ikke mindst for at genoprette engelsk præstige i området.

En styrke under kommando af oberstløjtnant J.L.R. Gordon, 15th Sikhs, sendes af sted fra Mersa Matruh.

Kort 3: Træfningen ved Wadi Senab, 11. og 13. december 1915.

Fra Kilde 1.

Oberstløjtnant Gordons enheder bestod af:

- 15th Sikhs (2 kompagnier/350 mand)
- 2nd Composite Yeomanry Regiment (tre eskadroner) (*Major J.T. Wigan, Berkshire Yeomanry*)
 - En eskadron, 1/1st Buckinghamshire Yeomanry

(*Kaptajn Cheape*)

- En eskadron, 1/1st Dorset Yeomanry
(*Major Reeve*)
- En eskadron, 1/1st Berkshire Yeomanry
(*Major Foster*).
- Yeomanry Machine Gun Section (tre maskingeværer)
- Nottinghamshire Battery, Royal Horse Artillery
(halvbatteri)
- Royal Naval Armoured Car Emergency Squadron
(fire panservogne, tre Ford vogne og en radiovogn)
- South Midland Field Ambulance
(en ambulancedeling)

Infanteriet marcherer frem langs kysten, mens de øvrige enheder sendes mod syd. Det kommer til mindre kampe den 11. mellem rytteriet og en styrke på ca. 300 senussier fra 'Awaqir Bataljonen.

Senussier taget til fange af Dorset Yeomanry.

Fra FirstWorldWar.com.

A Eskadronen fra 1st Australian Composite Light Horse Regiment (*kaptajn Hudson*) sendes frem fra Mersa Matruh for at bistå regimentet, men kampene er stort set forbi, da eskadronen når frem.

Fotografiet kan være taget efter Træfningen ved Agagiya, 26. februar 1916

De engelske tab er: 16 døde (heraf 1 officer) og 17 sårede (heraf 2 officerer). Senussiernes tab opgøres til 80 døde og 7 fanger.

Oberstløjtnant Gordon rykker imens frem langs kysten og undervejs repareres telegraflinjen langs kysten ved hjælp af 15th Sikhs signalmateriel. Herved kan der holdes forbindelse til general Wallace i Mersa Matruh. Et fly nedkaster en melding om, at rytteriet er i kamp. Oberstløjtnanten kan kun vanskeligt støtte rytteriet, da han befinder sig ca. 10 km væk, og han vurderer med rette, at general Wallace vil støtte rytteriet.

I løbet af eftermiddagen slår 15th Sikhs lejr ved Umm er Rakham, hvortil rytteriet når frem i løbet af natten. Rytteriets heste er meget udmattede, og operationerne genoptages først den 13. december 1915. I nærheden af lejren tages der dog 25 fanger samt kvæg og kameler, der er ladet tilbage af senussierne.

I løbet af 12. december 1915 forstærkes styrken med 1/6th Royal Scots (to kompagnier og maskingeværdelingen) samt yderligere to eskadroner fra Australian Light Horse, der eskorterer endnu en kanondeling fra Nottinghamshire Battery, Royal Horse Artillery, frem. Yderligere ankommer en forsyningskolonne fra Composite Australian Army Service Corps (*Løjtnant Thomas*) [41](#)).

På baggrund af meldinger om senussiernes tilstedeværelse længere mod vest rykker styrken ud den 13. december 1915 - forrest to eskadroner (Dorset og Buckinghamshire Yeomanry), fulgt af et kompagni fra 15th Sikhs samt halvbataljonen fra Royal Scots. Det andet Sikh kompagni og Berkshire eskadronen efterlades til bevogtning af lejren. De tre eskadroner fra Australian Light Horse holdes i første omgang i reserve.

Senussiernes hovedstyrke er koncentreret på et højdedrag mod syd (se Kort 3). Mindre enheder engagerer forspidsen af kolonnen og afskærer den fra hovedstyrken, der overraskende udsættes for en voldsom beskydning.

Læs mere om træfningen ved Wadi Senab i Composite Australian Light Horse Regiment (Kilde 11).

Noter:

- 1) Se Senussi og Sanusiya Order (Wikipedia) samt Senussi (Encyclopedia Britannica, 1911)
- 2) Se Italo-Turkish War (Wikipedia) og Treaty of Lausanne, oktober 1912 (Vincent Ferraro).
- 3) Se *Le Operazioni Militari in Lebia nel Sahara 1914-1918* af Alberto Rosselli (Società di Cultura e Storia Militare), der blandt meget andet indeholder et godt kort over Libyen.
- 4) Said Mohammad al-Abids (1873-1933) og Sidi Muhammad el-Idris (1890-1983) Fra Libya (WorldStatesmen.org).
- 5) Bar'assa kan være en anden stavemåde af Bari'isa, nævnt i forbindelse med Bari'isa Bataljonen, der er omtalt i Kilde 9.
- 6) Læs om regimentet i 1. Badisches Leib-Grenadier-Regiment Nr. 109 (Stadtwiki Karlsruhe).
- 7) Fra bogen *On Yıllý Harbin Kadrosu 1912-22* af oberst Ismet Görgülü, Ankara 1993, ISBN 975-16-0505-9.
- 8) Se Teşkilat-i Mahsusa (Wikipedia).
- 9) Fra *Großer Bilderatlas des Weltkrieges* af F. Bruckmann, München, 1915 (University of Wisconsin Digital Collections). Billedtekstens brug af Tripolis, må opfattes som synonymt med Libyen.
- 10) Se British B class Submarines (Wikipedia).
- 11) Se Norman Douglas Holbrook (1888-1976) (Wikipedia), der blev tildelt Victoriakorset i den forbindelse.
- 12) For oplysninger om kystpanserskibet MESSUDIEH, se Turkish or Ottoman Navy (Navies of World War 1) samt Straits - British Policy towards the Ottoman Empire and the Origins of the Dardanelles Campaign, kapitel 22 (Geoffrey Miller).
- 13) Billedet stammer fra bogen *Mayada: Daughter of Iraq af Jean Sasson, en biografi om Ja'far Pasha al-Askaris barnebarn, Mayada al-Askari*. Se et uddrag af bogen og dens illustrationer på *Jean Sassons*

hjemmeside. Fotografiet er taget 27. april 1915 i Alexandria, hvor Jafar Pasha, forklædt som pilgrim på vej mod Mekka, gjorde ophold undervejs mod Jerusalem, hvor han skulle mødes med chefen for den tyrkiske IV. Armé, marineminister Djemal Pasha. (Kilde 9)

14) Artiklerne Muhammad Ahmad (Wikipedia) og Mahdist War (Wikipedia) giver en god indføring i denne baggrund.

15) Se S.M. U 35 (Seiner Majestät U 35) (Wikipedia).

16) Se HMS TARA (Anglesey-Mon Info Web) og HMS TARA (Gathering the Jewels).

17) Se War in the Mediterranean - 1915 (Navies of World War 1). NUR EL BAHR blev repareret og optræder senere i sammenhæng med T.E. Lawrence. Se Seven Pillars of Wisdom af T.E. Lawrence (Project Gutenberg).

18) Se Submarines sink four more ships; telegram i New York Times, 11. november 1915 (Encyclopedia Titanica). Kilde 10, der tilsyneladende bygger sine oplysninger på tyske kilder, anfører MOORINA's tonnage som 4.994 t.

19) Fra *AFVs of World War One* af Duncan Crow (red.), Profile Publications Ltd. Windsor/Berkshire 1970. Se også Om engelske panservognsenheder i Ægypten, 1915-1917.

20) Nogle af de engelske køretøjer, der blev efterladt i Mersa Matruh og Sidi Bari, bringes dog i køreklar stand. (Kilde 9)

21) Kilde 9 anfører navnene på tre af officererne - major Muhammad Salih Bey, kaptajn Adib Effendi og løjtnant Abu Zaid. Ja'far Pasha sender efterfølgende de ægyptiske soldater tilbage til Sollum. Kilde 9 anfører videre, at ægypterne senere ydede senussierne god støtte bl.a. under kampene ved Siwa Oasen i februar 1917.

23) Se Om Australian Light Horse, 1914-1916.

24) Se Om Honourable Artillery Company, 1914-1916.

25) Se Om 6th Battalion, Royal Scots, 1914-1916.

26) Se Om 2/7th og 2/8th Battalion, Middlesex Regiment, 1914-1916).

27) Se Om 15th Ludhiana Sikhs, 1914-16.

28) Se Granton, Edinburgh (Wikipedia).

29) Se Om Honourable Artillery Company, 1914-1916.

30) Se Om New Zealand Rifle Brigade, 1915-1916.

31) Se A Short history of the Royal Marine Artillery (Royal Marines Museum) for en general omtale af regimented.

32) S/S MISSIR (768 tons), der blev bygget i 1864 på værftet Barclay Curie & Co. i Glasgow, tilhørte Khedivial Mail Steam Ship & Graving Dock Company. Et indlæg i Great War Forum oplyser yderligere skibets tekniske data. S/S MISSIR blev sænket 29. maj 1918 af en fjendtlig undervandsbåd, ca. 80 sømil nordvest for Alexandria; 44 besætningsmedlemmer og passagerer gik tabt. Fra British Merchant Ships lost 1917-1918 (World War 1 at Sea).

33) Fra Royal Navy Handbook of the 4-inch Mark VII and VIII BL Guns, 1913 (World War One - The

Maritime War). Kildens scanning af planchen medtager ikke kanonmundingen.

34) Se Lord George Wellesley, den senere 5. Hertug af Wellington (Wikipedia). Oplysningen om kommandoforholdet stammer fra Kilde 10.

35) Se No. 17 (Reserve) Squadron (Royal Air Force) og No. 17 Squadron, Royal Air Force (Air of Authority).

36) Se Royal Aircraft Factory B.E.2 (Wikipedia).

37) Afløses medio december 1915 af 161st Brigade. Se 54th (East Anglian) Division, 1914-1918 (The Long, Long Trail).

38) Kan være den maskingeværdeling fra Det ægyptiske Kamelkorps, som er omtalt i Forsvaret af Suezkanalen. Se også Om Bikaner Camel Corps, 1914-15.

39) Oplysningen om denne Gurkha enhed stammer fra Kilde 3, men 1/10th Gurkha Rifles gjorde på dette tidspunkt tjeneste i Burma. Der er enten tale om en skrivefejl, og der skulle nok have stået i stedet 2/10th Gurkha Rifles, der gjorde tjeneste i Ægypten; alternativt har et kommando fra 1. Bataljon været tilknyttet 2. Bataljon.

40) Hændelsen er ikke omtalt i divisionshistorien *The Story of The 29th Division - A Record of Gallant Deeds* af kaptajn Stair Gillon, Thomas Nelson & Sons Ltd., London 1925 (genoptrykt af Naval & Military Press i 2002).

41) Løjtnant Thomas blev dødeligt såret ved Umm er Rakham. I spidsen for 75 trænsoldater redder han en fastkørt maskingeværkarre fra 1/6th Royal Scots fra at falde i senussiernes hænder. Se Løjtnant Claude Edward Thomas (Australian Light Horse Association Forum).